

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19-20 травня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон "Про авторське право та суміжні права" від 23.12.1993
2. Денисюк М. Інтелектуальна власність та Інтернет: нові можливості чи нові проблеми? // Інтелектуальна власність. – 2009. - № 6. – С. 9-12.
3. Галабала М. Фіксація доказів, що підтверджують порушення права інтелектуальної власності в мережі Інтернет. Ноу-хау / М. Галабала // Теорія і практика інтелектуальної власності. - 2009. - № 9. - С. 39-43.
4. Гуменюк О., Арданов О. Плагіат та інші актуальні проблеми реалізації авторського права у діяльності засобів масової інформації // Інтелектуальна власність. - 2009. - № 5. – С. 13-21.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ДОСВІД ЄС ДЛЯ УКРАЇНИ

Турик В.С.

студентка ІV курсу юридичного факультету

Сумського державного університету

Науковий курівник: Юскаєва І.П.

асистент кафедри СМП юридичного факультету

Сумського державного університету

За умов вимирання української нації демографічна проблема стає об'єктом дослідження юристів. Наприклад, європейці переконані, що демографічні процеси обов'язково потребують регулювання з боку держави і я не можу з цим не погодитись. Тож спробуємо з'ясувати, який вплив має держава на суспільні відносини, що складаються в результаті здійснення репродуктивних технологій в Україні та чи є він достатнім для належного врегулювання даних відносин і вирішення тих проблем, що постають.

В Україні, мабуть, жодний напрям у медичній сфері не зазнав такого динамічного розвитку, як репродуктивна медицина. Проте характерною особливістю еволюції цього соціально значущого напрямку медицини в Україні є те, що до сьогодення немає конкретної державної системи розвитку, яка була б в змозі створити єдиний потужний механізм боротьби з безпліддям шляхом підтримки становлення інституту репродуктології.

З приводу цього свою думку огляду на актуальність і масштабність питань, пов'язаних із ДРТ, висловив засновник репродуктивної медицини в Україні, заслужений діяч науки і техніки України, професор Федір Якович Дахно: «Основи правового регулювання застосування ДРТ містяться у низці актів міжнародного характеру. У цих актах закріплено основоположні засади охорони права людини на життя і репродуктивне здоров'я. Регулювання відносин, які виникають у сфері застосування лікувальних програм ДРТ в Україні, обмежується незначною кількістю нормативних актів. У їх числі Цивільний і Сімейний кодекси України, Основи законодавства України про охорону здоров'я, Інструкція про порядок застосування допоміжних репродуктивних технологій, затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України №711 від 23.12.2008 року, Правила реєстрації актів цивільного стану в Україні, затверджені наказом Міністерства юстиції України №52/5 від 18.10.2000 року.

Однак повністю присвячена правовому регулюванню застосування ДРТ тільки Інструкція про порядок застосування допоміжних репродуктивних технологій. Інші

нормативно-правові акти мають обмежену кількість норм, які застосовуються до названих відносин. Передусім треба відзначити, що дуже важливе для суспільства питання відтворення життя регулюється здебільшого на рівні підзаконних актів. Разом з тим більшість цих документів мають рекомендаційний, а не обов'язковий характер» [1, с.26].

У загальних положеннях Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій зазначається, що даний Порядок регулює відносини між пацієнтами та закладами охорони здоров'я, які забезпечують застосування методик допоміжних репродуктивних технологій, та визначає механізм та умови застосування методик допоміжних репродуктивних технологій, проте він покликаний вирішувати в більшій мірі медичну сторону відносин, що складаються, а ніж правову [3, с.1].

Таким чином, репродуктологія в Україні й досі розвивається за законами «вільного ринку». Певної державної системи розвитку цього соціально значущого напрямку медицини в країні і досі немає. Існують окремі клініки, як правило, приватної форми власності в яких працюють спеціалісти високого класу, завдяки яким, власне, українська репродуктологія і стала лідером серед країн СНД.

Слід відзначити, що Україна є першою з постсоціалістичних країн, у якій було впроваджено лікування безплідності за бюджетні кошти. За даними ВООЗ, загальна потреба у ДРТ оцінюється з розрахунку 1500 циклів на 1 млн населення на рік та становить для України 70 000 циклів. Таким чином, на сьогодні державою фінансується близько 600 циклів на рік, що становить менше 1% від загальної потреби в ДРТ у країні. Це може свідчити лише про безініціативність держави та відсутність бажання взяти це питання під власний контроль.

Фінансова складова займає особливе місце, оскільки схеми відшкодування витрат на ДРТ у країнах світу відрізняються, проте у країнах ЄС домінує політика повної й часткової компенсації витрат на лікування безпліддя. Пацієнт має право на кілька безоплатних ДРТ у державних лікарнях [2, с.42].

Зважаючи на ряд певних факторів, все поширенішими стають звернення європейців за допомогою саме до українських лікарів-репродуктологів. Оскільки законодавство України більш лояльне до питань репродуктивних технологій, ніж законодавство Європейського Союзу зокрема, то сама процедура є дещо легшою.

За словами одного з провідних акушер-гінекологів, репродуктологів України Сергія Бакшеева: "Деякі українські клініки на голову вище європейських, хоча б навіть тому, що мають більш нове і якісне обладнання. Є такі методики, аналогів яких практично ніде немає". Звичайно, ми не маємо жодних підстав ставити під сумнів слова професіонала, але безумовно існує безцінна база знань та досвіду європейських країн, що має бути запозичена українськими лікарями та законодавцем для поліпшення рівня репродуктивних технологій в нашій державі та врегулювання суспільних відносин у даній сфері на законодавчому рівні [4, с.1].

Законодавство України є більш лояльним до багатьох "слизьких" питань допоміжних репродуктивних технологій. У першу чергу це стосується донорства яйцеклітин. А в тій частині Європи, яка є найбільш релігійною (наприклад, католицькі Італія, Польща, Португалія, Іспанія), ця технологія категорично заборонена. Їх жителі їдуть в Україну і з успіхом користуються нашими донорами, оскільки в Україні найсприятливіша ситуація в цій галузі. Те ж саме стосується й сурогатного материнства. У Данії та Швеції СМ й інші репродуктивні технології перебувають під жорстким контролем держави та громадськості. Вони використовуються в обмежених випадках і виключають оплату медичних послуг, а

отже, донори не отримують грошей за сперму та яйцеклітини. Проте більшість випадків правових проблем при вивезенні за кордон дітей, народжених за програмою сурогатного материнства, пов'язана з ігноруванням їхніми батьками норм чинного законодавства України.

Також однією з важливих причин напливу іноземців до України є вартість допоміжних репродуктивних технологій, хоча єдиної цінової категорії для іноземців не існує, проте вона є значно нижчою в порівнянні з європейськими розцінками.

Репродуктивна медицина продовжує набирати оберти і ставати все більш популярною серед українців, саме це й обумовлює виникнення нових питань і непорозумінь у даній сфері. Зокрема до невирішених проблем правового регулювання штучного запліднення на сьогоднішній день належать:

- одержання інформації про донора, що надав матеріал для ШЗ;
- права, обов'язки і відповідальність донорів і реципієнтів;
- права дітей, що народилися у результаті ШЗ, на інформацію, що стосується "біологічного" батька;
- вікові критерії для всіх учасників процедури ШЗ;
- кримінально-правові аспекти правопорушень у сфері ШЗ.

Теоретичні розробки вітчизняних та закордонних дослідників медичного права, а також необхідність врегулювання відносин у суспільстві з приводу репродуктивного здоров'я населення стали підставою для розробки законопроектів "Про репродуктивні права та гарантії їх здійснення", "Про охорону репродуктивного здоров'я". Завдання полягає у формуванні загального світогляду юристів і лікарів, у демонстрації позитивних і негативних аспектів того або іншого існуючого підходу в юридичній регламентації.

Переконавшись у корисності новітніх технологій, треба передусім подбати про цивілізоване їх застосування. І саме право є тим запобіжником, який зможе вберегти людство від зловживань у цій сфері та дозволить ефективно використати потенційні можливості, бо породжені появою біомедичних технологій проблеми тісно пов'язані з правовими питаннями, що стосуються захисту та гарантій прав людини, а саме права на життя та забезпечення свободи вибору в питаннях приватного життя.

Таким чином, законодавством України регламентовано лише деякі аспекти застосування ДРТ, і механізм правового регулювання цих високотехнологічних методів потребує подальшого удосконалення на загальнодержавному рівні, шляхом прийняття цільових нормативно-правових актів у даній сфері та розроблення стратегічних програм розвитку репродуктології в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Додаткові репродуктивні технології: реалії та очікування.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://health-ua.com/pics/pdf/ZU_2011_Akusher_3/26-27.pdf
2. Помогут ли новые репродуктивные технологии повысить рождаемость в Европе? – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до інформації: www.mcrn.ru
3. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні: Наказ від 09.09.2013 № 787//МОЗ України.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13>
4. Українська репродуктологія: розвиток не завдяки, а всупереч.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vz.kiev.ua/ukraïnska-reproduktologiya-rozvitok-ne-zavdyaki-a-vsuperech/>